

sofmesa al procés de *gerir*, administrar': la *parva urbs gerunda* que Prudenci mesura amb *e* breu, com la de *gèrere*.

Hi hagué parònims, ben cert, però no ens poden dissuadir d'aquesta convincent etimologia; cap dels citats en textos itàlics ni en cap altre.⁴

Hi ha un llogaret *Gironda* a Galícia, prov. Ourense, entre Ginzo i Verín, que altres diuen *La Gironda*, però no sé si confonent-lo amb una pagesia *La Gironda* o *Las Girondas*, a la prov. de Cáceres. Si en aquests hi pot haver altres casos esporàdics de una *urbs gerunda* decaiguda, o s'han de relligar amb el *Gurunda* preromà del *CIL* II, ho podem deixar en l'aire: no interessen, en tot cas, ací.

En altres casos es pot tractar de post-topònims del nostre nom (repetició imitativa); que de vegades no serà possible destriar de casos de mera coincidència casual.

Pensem especialment en un nom valencià: *Riu Girona*: és el riuet que ve de la vall d'Ebo i d'Alcalà de la Jovada, desembocant cap a Verger (Mateu Ll., *Pais Val.*, 107); a Alcalà en diuen només «Barranc d'Alcalà» (xxxiii, 130.7); a Beniarbeig vaciïen entre «el riu» per excel·lència i *riu girona* (xxxii, 13.6).²⁵ A Miraflores m'ho digueren com nom de pda. (xxxiii, 671), a Setla o Mira-rosa, anoto *gironet*. Escasseja i és poc precisa i antiga la documentació. Com que en tot cas té poca importància per a la història del nom de la ciutat de Girona, reconeguem que si s'hi relaciona, només serà en qualitat de post-topònim. També podria tenir algun origen àrabic enterament inconnex amb el del nostre o merament influït per aquest (cf. l'argòtic *chirona*: *DECH* II, 374).

La forma del seu nom, en efecte, s'acosta a alguns mots àrabs: *gārūn* pl. de *gurn* «mortier de bois», i el mot magrebí *gārāna* 'granota, gripau', *DECat* IV, 616 a48 ss., nn. 5-6. Ni suposant que fos *Gironet* la forma primitiva, quedaria més clar que no és quelcom d'àrab: pot ser un plural àrab d'aquest mot, o fins i tot quelcom derivat de l'àr. *gīna* 'jardí' (cf. el nom veí *Verger*), com ara *gūnaināt*, pl. de *gūnāina* 'jardinet'. Millor encara el plural de *gārī* 'corrent d'aigua' que acabem de veure component l'ètimon de *Girambell* (supra); encara que *RMa* i *PAlc* només li donin el plural vulgar *gārīyīn*, en la llengua clàssica hi havia els plurals *-ūn* alternant amb *-īn*. Heus aquí, doncs, la probable solució del problema: àr. *al-gārīyūn* 'els corrents'.

DERIV. *Gironès*: com a nom de comarca. És ben antic: ja en Cerverí de Girona, on ja l'he citat. Avui ho sento també en ús popular, rústic (p. ex. a Cervià, *xLV*, em deien: «ací és Gironès, no pas Empordà»). Amb caràcter secundari esdevé NP, que ulteriorment pot donar topònims menors; p. ex., a Bexeixama²⁵ (xxxvi, 14.5); i Cortal de *zironès* borda d'Esterri de Cardós (*xviii*, 90).

Això també ho veiem amb el nom mateix *Girona*. *Fila (de) Girona* a Vila-real (*xxix*, 143.10). *Lo de çiróna*, a Canet de Berenguer (*xxx*, 43.14): per què⁶⁰

no, doncs, com el riu *Girona* (supra). La heretat de *Lo Girona* en el te. de St. Joan Abad., ja en doc. de 1746 (Graells, *Claus de Farga de Ripoll*, p. 102).

Amb aquest caràcter apareix molt repetit el diminutiu *GIRONELLA* (1). S'havia dit com a nom de la rodalia immediata de la ciutat: *Pla de Gironella*, en lloc del nom *Pla de Girona*, que és el que ha quedat en l'ús modern. 1359: *Geronella del Pla*, i «A. Ses-Eres, des *Plan de Geronella*» (en el cens d'aquell any, *CoDoACA* *xii*, 112 i 102). (2) Vilar de *Gironella*, 3 focs, era un dels tres més poblats entre els 12 que hi havia l'any 1417 a la vall de Prats de Molló (cit. entre Miralles i Vilaplana, *Ll. Roig* de Prats, f° 73r). Avui hi resta el *Mas de la Gironella*, prop de la collada que tira cap a La Menera (*xxiv*, 42.15). (3) *Camps de les Gironelles*, te. Nefiac, en el cadastre de 1813 (*xxvii*, 90.26).

(4) El més important és la ben coneguda vila del Berguedà. Oït *zironèla*: a Borredà (Casac. 1920); i ja en el poble mateix (1932).

MENCIONS ANT. 839: *Gerundella*, Acta C. Seu d'Urg. (ed. PPUjol, n.º 239); 1236-40: *Gyronela* (*BABL* *xiii*, 182). C. 1270: Cerverí de Girona feia una «deixa» «al don de *Girondella*», així en el ms. d'Urgell del *Testament* (v. 96); 1280: Simon de *Gerundella*, i 1450: «villa *Girondella*» (Font Rius, *C. de Po.*, § 380); 1359: *Geronella* (*CoDoACA* *xii*, 65).

(5) En el Segre Mitjà, te. Rialb: 1073: «in loco q. v. ad obac de *Gironella*» (doc. d'Organyà, *BABL* *viii*, 523); 1186: *Girondela* citat junt amb *Aravell* (*Cart. Tavèrnoles*, p. 186.10).

(6) *Gironella*, llogaret antic de l'alta Ribagorça, avui reduït a nom d'una gran masada, en el te. de Malpàs, que es troba poc distant del vell camí ral, avui crta. de Viu al Pont de Suert, allà on se li ajunta el riu de Malpàs (agre. a aquest mun.); oït allí i a Taüll, *gi- o çironèla*, 1953 ss. (*xiii*, 154).

MENCIONS ANT. 957-8: «monast. Lavagus --- dono --- in pao Esterritano ipsa pennella *Girundella* --- villam nomine *Penellam*, q. nunc *Gerundella* vocatur» (SerranoS., *NHRbg.*, 309-110; Abadal, *P. i Rib.*, doc. 172); 986: *Gerundelle*, *Gerundelle* (SerranoS., 384); 1002: «castrum *Gerundellam* --- villa de *Gerundella*» (SerranoS., 278); 1004: «*Gerundellam*» (*Cart. Lavaix*, p. p. Puig F., § 1, p. 59, junt amb un altra cita més incerta, p. 111); 1010: *Gerundella* (SerranoS., 444); 1015: *Gerondela* (SerranoS., 479-80); 1359: Sent Johan de *Geronella* (*CoDoACA* *xii*, 24). Potser es refereix al mateix lloc (o és un homònim aragonès?): «in logar que dicen *Iorondella*» (en un doc. d'Osca a. 1306 (Nav. Tomás, *Docs. Li. Alto-Ar.*, 89.5).

(7) Puig de *Gironella* mall., 780 alt., te. Pollença, entre Ariant i Ternelles (Masc. 1F10), avui no gaire conegut (no del meu inf., 1964, *xlii*).

¹ Per a la història posterior de Girona i per a la vida del poble gironí tenen valor les obres de J. Pla i Cargol *Gerona Popular* (Girona, 1941, 267 pp.); *Tradiciones, santuarios y tipismo de las co-*